

Aan de Minister voor Rechtsbescherming
en de staatssecretaris van VWS

Via: Overheid.nl, internetconsultatie Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming

Datum
16 juni 2021

Bijlage(n)
1

Contactpersoon
Esmé Wiegman

Doorkiesnummer
06 21 70 35 81

Onderwerp
Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Ons kenmerk
VA21-058

Geachte heer Dekker, geachte heer Blokhuis,

Namens Valente, branchevereniging voor participatie, begeleiding en veilige opvang, deel ik graag de inhoudelijke reactie op het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming die is voorbereid door het landelijk netwerk vrouwenopvang.

Het landelijk netwerk vrouwenopvang, één van de basisnetwerken van Valente, ziet dagelijks de schrijnende gevolgen van onveilige gezinssituaties, voor kinderen én volwassenen, die vaak in hun jeugd ook traumatische ervaringen hadden. Wij zijn groot voorstander van een omslag van de ketengerichte naar integrale, gezinsgerichte hulpverlening om de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling effectiever te maken.

Uit praktijk en uit onderzoek weten we dat ernstige en structurele vormen van huiselijk geweld een 'kwestie van lange adem' én van gezamenlijke inspanningen zijn, die vragen om een systeemgerichte aanpak gericht over generaties heen. Ons streven: gezinnen bijstaan vanaf de eerste signalen en niet onnodig (herhaald) doorverwijzen. We dringen daarom aan op het beter en eerder verbinden van de beschermingsketen met de gespecialiseerde kennis van de veilige opvang en ambulante (vrouwen-)hulpverlening.

Kern van onze feedback op het voorliggende scenario: het gaat niet ver genoeg. Dit scenario gaat uit van kennis en bestaande werkwijzen van nu betrokken instanties (Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde Instelling), waar een andere benadering nodig is: één die uitgaat van wat gezinnen nodig hebben en de instanties die daarbij betrokken zijn.

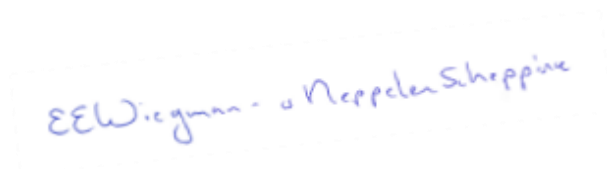
Wij pleiten voor een sterkere verbinding tussen de veiligheidsketen (regie, dwang en drangkaders) en ondersteunende hulpverlening, vanaf het eerste contact en lichten dat in onze bijgaande reactie in 10 punten toe.

Ook maak ik van deze gelegenheid gebruik om nog eens te benadrukken dat Valente en het landelijk netwerk vrouwenopvang graag actief betrokken blijven bij de volgende stappen die rondom uitwerking van dit Toekomstscenario worden gezet.

Mocht nadere informatie of toelichting gewenst zijn, dan kunt u te allen tijde contact met ons opnemen.

U kunt hiervoor ondergetekende benaderen of Essa Reijmers, senior-beleidsadviseur en ondersteuner van het landelijk netwerk vrouwenopvang [via essa.reijmers@valente.nl](mailto:essa.reijmers@valente.nl).

Met vriendelijke groet,

Esmé Wiegman-van Meppelen Scheppink

Directeur Valente

Reactie op het 'Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming'

Internetconsultatie notitie "Scenario Kind- en Gezinsbescherming" (30 maart 2021),

<https://vng.nl/nieuws/toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming>;

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/03/30/tk-bijlage-toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming>

vanuit het oogpunt van de gespecialiseerde hulpverlening bij GIA.

d.d. 16 juni 2021

Van: Valente, Landelijk netwerk vrouwenopvang

T.b.v.: internetconsultatie

Vooraf

Het Landelijk Netwerk Vrouwenopvang (LNVO), één van de basisnetwerken van Valente, branchevereniging voor participatie, begeleiding en veilige opvang, heeft waardering voor deze herbezinning op proces en inhoud van de Jeugdbescherming na constatering door de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) dat de Jeugdbeschermingsketen de meest kwetsbare kinderen, jongeren en gezinnen onvoldoende beschermt (beleidsreactie ministerie V&J en ministerie VWS d.d. 15 oktober 2020). In onze dagelijkse praktijk zien wij veel kinderen en volwassenen die de prijs betalen van leven in onveilige gezinssituaties. Uit onderzoek weten we dat ernstige en structurele vormen van huiselijk geweld een 'kwestie van lange adem' én van gezamenlijke inspanningen zijn, die vragen om een systeemgerichte aanpak gericht over generaties heen. ***Ons streven: gezinnen bijstaan vanaf de eerste signalen en niet onnodig (herhaald) doorverwijzen. We dringen daarom aan op het beter en eerder verbinden van de beschermingsketen met de gespecialiseerde kennis van de veilige opvang en ambulante (vrouwen-)hulpverlening.***

Kern van onze feedback op het voorliggende scenario is dat het niet ver genoeg gaat. Dit scenario gaat uit van kennis en bestaande werkwijzen van nu betrokken instanties (Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde Instelling), waar ***een andere benadering*** nodig is: één die uitgaat van ***wat gezinnen nodig hebben*** en de instanties die *daarbij* betrokken zijn. Wij pleiten voor een sterkere verbinding tussen de veiligheidsketen (regie, dwang en drangkaders) en ondersteunende hulpverlening, vanaf het eerste contact en lichten dat hieronder in 10 punten toe.

1. **Eerder hulp in plaats van ingrijpen.** Dit scenario gaat uit van 'ingrijpen' met een maatregel gericht op het kind of de jongere als de problemen uit de hand zijn gelopen. Om kinderen en gezinnen werkelijk bescherming te bieden, is erkenning van *een wezenlijk ander paradigma* nodig als uitgangspunt in de Jeugd- en Gezinsbescherming, namelijk de noodzaak om eerder de *onderliggende problematiek*, en de *sociaal-maatschappelijke basis* ervan, te onderkennen en daarop vroegtijdig ondersteunende hulp te bieden. Vaak zijn het problemen van en tussen ouders die grote gevolgen hebben voor kinderen en jongeren. Door de problemen van kinderen en jongeren aan te pakken in het licht van problematiek van/tussen ouders, voorkom je dat de kinderen de rekening betalen van het onvermogen en de problemen van de volwassenen. Dit kan nog sterker worden doordacht en uitgewerkt.
2. **Maak gezinsprofielen en risicofactoren leidend van begin tot eind** Het recente onderzoek <https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/kwestie-van-lange-adem/> naar de gezinnen die

bekend zijn bij Veilig Thuis biedt heldere inzichten in risicofactoren voor ontstaan en voortduren van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Ook biedt het een indeling in vijf typen gezinsprofielen waarin de aard, impact en verschillen in risico's vragen om een bij elk profiel passende aanpak van Kindermishandeling en Huiselijk Geweld voor kinderen, jongeren, vrouwen en mannen. Deze gezinsprofielen herkent het Landelijk Netwerk Vrouwenopvang in haar dagelijkse werk. Wij pleiten ervoor deze profielen en onderliggende risico- en beschermende factoren nader uit te (laten) werken en leidend te maken – van begin tot eind: bij het tijdig signaleren en preventief interveniëren tot en met beschermingsmaatregelen. Kinderen beschermen begint veel eerder dan bij een melding of adviesvraag bij Veilig Thuis.

3. **Voeg specialistische kennis toe aan de wijkteams** Het is noodzakelijk om dichterbij het ontstaan van problemen gezinnen hulp te bieden, op een positieve en ondersteunende manier (ambitie van de decentralisatie), maar wél: gevoed met specialistische kennis over veiligheidsrisico's, patronen van geweld en effecten van trauma. Om tot 'toereikend uitgeruste lokale wijkteams/ lokale jeugd- en gezinsteams' te komen, moeten de specialistische kennis van de Vrouwenhulpverlening én de Jeugd- en Gezinshulpverlening onderdeel zijn van de wijkteams. Wat nodig is zijn 'dedicated' samenwerkende lokale teams met een opdracht voor een buurt, stad of dorp. De Jeugd- en Gezinsbeschermingsketen en het in het scenario genoemde Veiligheidsteam die in een wettelijk kader kan/moet ingrijpen kan aansluitend aanzienlijk kleiner worden en sneller schakelen als de beschikbare kennis aan de voorkant beter is benut.
4. **Opschalen naar het Veiligheidsteam** met de wettelijke mogelijkheden om in te grijpen is aan de orde als de hulpverlening in de jeugd- en gezinsteams of gespecialiseerde hulpverlening onvoldoende garantie op veiligheid biedt. Dit kan ook snel duidelijk zijn als veiligheidsrisico's en gezinsprofielen vanaf de eerste analyses leidend zijn.
5. **Maak netwerkorganisaties in plaats van instituties en ketens** Het Veiligheidsteam moet beschikken over kennis van systemische veiligheid in een sociaal-maatschappelijke context. Dit vraagt om een divers samengesteld Veiligheidsteam, waarin forensische kennis, kennis van Geweld in Afhankelijkheidsrelaties, effecten van trauma en diepe kennis over transgeneratiele overdracht van patronen en loyaliteit van kinderen aanwezig zijn. Dit is andere, deels meer specialistische kennis dan nu aanwezig is bij Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de Gecertificeerde Instelling. Door het Veiligheidsteam als netwerkorganisatie in te richten en niet als 'estafette-model' of aparte institutie kan de gezamenlijke kennisbasis versterkt worden. Gedegen analyse en objectiverend onderzoek van acute en structurele onveiligheid vragen om een onafhankelijke, specialistische, gezinsgerichte en multidisciplinaire werkwijze gevoed door praktijkkennis van de effecten van hulp.
6. **Richt je op alle leden van het gezin en bescherm ook huishoudens zonder kinderen** Op het moment dat ingrijpen van 'overheidswege' nodig is, is het noodzakelijk dat er voor *alle leden van een gezin* kan worden ingegrepen (0-100). In de praktijk zal dit betekenen dat vaker op ouders dan op kinderen maatregelen getroffen moeten worden. Wij pleiten ervoor dat dit scenario ook bescherming biedt aan volwassenen/huishoudens zonder kinderen. Voor een gezinsgerichte aanpak van 0 – 100 is samenhang met de wet verplichte GGZ en de Wet

Tijdelijk Huisverbod nodig. Beschikbaarheid van en toegang zonder drempels tot GGZ voor volwassenen is voor effectieve aanpak van huiselijk geweld, onderliggende problematiek en gevolgen (zoals trauma) noodzakelijk.

7. **Gezinsrichtlijn nodig** Gezinsgerichte hulpverlening (integraal, los van leeftijd en probleemgebieden) is cruciaal. Dit betekent: hulpverlening door sectoren en over de grenzen van wetten heen. Dit vraagt om een gezinsrichtlijn als leidraad bij veiligheidsanalyse en aanpak voor alle gezinsleden. Deze dient aan te sluiten op de visie op gefaseerde ketenzorg (werken aan directe veiligheid en risicogestuurde zorg).
8. **Geef cliënten een duidelijke en eerlijke positie.** Investering in nabije, emanciperende hulpverlening op basis van een oordeelsvrije relatie met cliënten is nodig. Investeer in hulpverleners/ondersteuners die uitgaan van de kracht van mensen, informele hulp betrekken en eerlijk zijn als ze ongerust zijn over veiligheid van kinderen. Ook bij onveiligheid kan een 'systeem' vaak verantwoordelijk blijven. Bij onvrijwillig ingrijpen moeten cliëntondersteuning en transparantie gewaarborgd blijven.
9. **Onderken de context en randvoorwaarden** Het nu voorliggende toekomstscenario kan niet bekeken worden buiten de huidige context. Kwalitatief goede, beschikbare, bereikbare en passende hulp voor kinderen en volwassenen staat op dit moment onder spanning. Wachtlijsten en financiële tekorten zijn aan de orde van de dag en van invloed op dit scenario. Een effectievere kind- en gezinsbescherming vraagt om integrale financiering en het weghalen van schotten tussen financieringsstromen en beleidskaders.
10. **Neem specialistische kennis mee in het uitwerkingsproces** Tot slot: wij voelen als landelijk netwerk vrouwenopvang de urgentie en zien de complexiteit van deze opdracht. Wij denken en werken vanuit onze kennis en ervaring graag mee aan alle fasen van deze verbeterslag. Wij pleiten ervoor om de eerdergenoemde specialistische kennis op het gebied van geweld in afhankelijkheidsrelaties en specifiek patronen van partnergeweld ook een plaats te geven in de (wetenschappelijke) adviesraad die onderdeel wordt van de programmastructuur voor uitwerking van dit scenario.

Bronnen voor onze visie zijn naast onze praktijkervaring o.a.:

- *Kwestie van lange adem, Kan huiselijk geweld en kindermishandeling echt stoppen?*, Steketee M., Tierolf, B., Lünemann, K. en Lünemann, M., Verwey Jonker Instituut, Utrecht, november 2020
- *Gezinsprofielen: hulpmiddel om gezinsprofielen in gezinnen te herkennen*, Augeo Kennis, 2020: <https://gezinsprofielen.augeo.nl/augeo-special-gezinsprofielen/augeo-kennis-gezinsprofielen>
- *Rapport Maatschappelijke Business case: Methodisch werken met Kinderen in de opvang*, Sinzer, 2021 <https://www.valente.nl/nieuws/begeleiding-van-kinderen-in-de-opvang-elke-bestede-euro-levert-twee-euro-op/>
- *In de lift, cohortstudie naar de effecten van de Oranje Huis-aanpak*, Lünemann, K., Lünemann, M., Compagner, M., Verwey Jonker Instituut, Utrecht, januari 2021
- *Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risico gestuurde zorg*, Van Arum, S., Vogtlander, L., GGD GHOR Nederland, 2016
- *Propositie De winst van het Sociaal domein*, VNG, Divosa, april 2021 (p. 7 *Samenhangend handelen bij dreigende onveiligheid*)

Voor meer informatie: Essa Reijmers, senior-beleidsadviseur Valente, ondersteuner landelijk netwerk vrouwenopvang, essa.reijmers@valente.nl